

Sygn. akt IV KK 706/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **B. J. (J.)**,

skazanego z art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 178a § 4 k.k.

po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2022 r. w Izbie Karnej,

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),

kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego
od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt II Ka [...]

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w L.

z dnia 12 grudnia 2017 r., sygn. akt II K [...]

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

B. J. został oskarżony o to, że w dniu 24 września 2017 r. około godz. 9:40 w
U. pow. L., woj. [...], będąc w stanie nietrzeźwości 1,13 mg/l alkoholu w

wydychanym powietrzu kierował pojazdem mechanicznym marki A. o nr rej. [...] w ruchu lądowym, przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio prawomocnie skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w L. Zamiejscowy VI Wydział Karny w U.o sygn. VI K [...] za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k., tj. o przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 178a § 4 k.k.

Sąd Rejonowy w L., wyrokiem z dnia 12 grudnia 2017 r., sygn. akt II K [...], uznał B. J. (J.) za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu aktem oskarżenia, a stanowiącego przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 178a § 4 k.k. i za to, na podstawie art. 178a § 4 k.k. wymierzył mu karę 1 (jednego) roku i 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności (pkt I). Ponadto, na podstawie art. 42 § 3 k.k. sąd orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym (pkt II), a na podstawie art. 43a § 2 k.k. i art. 39 pkt 7 k.k. orzekł też świadczenie pieniężne w kwocie 10.000 (dziesięciu tysięcy) złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (pkt III). Sąd orzekł także o kosztach sądowych (pkt IV).

Po rozpoznaniu apelacji oskarżonego, Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt II Ka [...], utrzymał w mocy zaskarżony wyrok sądu *a quo*. Sąd rozstrzygnął ponadto w przedmiocie kosztów sądowych.

Od powyższego wyroku kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył orzeczenie w całości zarzucając mu rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na nieprzeprowadzeniu prawidłowej kontroli odwoławczej orzeczenia sądu pierwszej instancji poza granicami zaskarżenia i zarzutów podniesionych w apelacji wniesionej przez oskarżonego, co skutkowało niezasadnym utrzymaniem w mocy rażąco niesprawiedliwego wyroku Sądu Rejonowego, zapadłego z obrazą przepisów prawa materialnego, tj. art. 178 § 4 k.k. i art. 76 § 1 k.k. poprzez skazanie B. J. za czyn z art. 178a § 4 k.k., pomimo iż w czasie orzekania uprzednie prawomocne skazanie oskarżonego za czyn z art. 178a § 1 k.k. uległo zatarciu z mocy prawa i w związku z tym odpowiedzialność oskarżonego winna zostać ukształtowana jedynie w oparciu o treść art. 178a § 1 k.k.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, co uzasadniało jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zaskarżony kasacją wyrok wydano z rażącym naruszeniem wskazanych w jej zarzucie przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na jego treść.

Skarżący ma słuszość podnosząc, że Sąd Okręgowy w K. zaniechał przeprowadzenia prawidłowej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 12 grudnia 2017 r., sygn. akt II K [...] poza granicami zaskarżenia i zarzutów podniesionych w apelacji oskarżonego B. J., uwzględniającej całokształt zgromadzonego materiału dowodowego, co skutkowało niezasadnym utrzymaniem w mocy rażąco niesprawiedliwego orzeczenia w zakresie przypisania oskarżonemu popełnienia występku z art. 178a § 4 k.k.

Zgodnie z art. 178a § 4 k.k., odpowiedzialności karnej przewidzianej w tym przepisie podlega sprawca czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., który był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173 k.k., 174 k.k., 177 k.k. lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuścił się czynu określonego w § 1 art. 178a k.k. w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo.

Jedną z przesłanek możliwości przypisania sprawcy występku z art. 178a § 1 k.k. surowszej odpowiedzialności karnej przewidzianej w art. 178a § 4 k.k. jest zatem ustalenie, że był on uprzednio prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173 k.k., 174 k.k., 177 k.k. lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Ponadto, dla przyjęcia kwalifikacji prawnej czynu z art. 178a § 4 k.k. w sytuacji, gdy podstawą obostrzenia kary jest uprzednie prawomocne skazanie

sprawcy za przestępstwa wymienione w tym przepisie, a więc przyjęcie specyficznej recydywy w zakresie przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, jest ustalenie, że uprzednie prawomocne skazanie sprawcy za to przestępstwo nie uległo zatarciu w dacie wyrokowania co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., będącego przedmiotem aktualnego osądu, również wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślano, że przesłanką surowszej kwalifikacji prawnej czynu z art. 178a § 4 k.p.k. jest stwierdzenie, że prawomocne skazanie sprawcy za opisane przestępstwo nie uległo zatarciu w dacie wyrokowania co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., również wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania (tak, m.in.: wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 marca 2018 r., III KK 36/18; z dnia 8 stycznia 2019 r., III KK 699/18). Tak więc przeszkodą do przyjęcia wobec sprawcy, któremu zarzucono prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, surowszej odpowiedzialności karnej z art. 178a § 4 k.k., jest fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 21 marca 2018 r., III KK 36/18; z dnia 27 maja 2020 r., IV KK 553/19).

Z akt niniejszej sprawy, co znalazło jednoznaczne odzwierciedlenie w opisie czynu przypisanego wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 12 grudnia 2017 r., sygn. akt II K [...] wynika, że podstawową przesłanką przypisania oskarżonemu B. J. odpowiedzialności karnej na podstawie art. 178a § 4 k.k., było ustalenie jego uprzedniego prawomocnego skazania za czyn z art. 178a § 1 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w L.-Zamiejskowy VI Wydział Karny w U. z dnia 8 maja 2015 r., wydanym w sprawie o sygn. akt VI K [...]. Orzeczeniem tym, na podstawie art. 178a § 1 k.k. wymierzono mu karę 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. warunkowo zawieszono na okres 2 (dwóch) lat próby, a także orzeczono na podstawie art. 71 § 1 k.k. grzywnę w liczbie 30 (trzydziestu) stawek dziennych ustalając wysokość

jednej stawki na kwotę 10 (dziesięciu) złotych. Ponadto, na podstawie art. 42 § 2 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 1 (jednego) roku, zaliczając przy tym na jego poczet okres zatrzymania prawo jazdy od dnia 7 lutego 2015 r. (k. 27). Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 16 maja 2015 r.

Ze znajdujących się w aktach sprawy danych o karalności (k. 14) oraz pisemnej informacji udzielonej przez Sąd Rejonowy w L.-Zamiejskowy VI Wydział Karny, Wykonawstwo w U. (k. 26) wynika, że okres 2 lat próby zakończył się w dniu 16 maja 2017 r., natomiast okres 6 miesięcy po zakończeniu okresu próby minął w dniu 16 listopada 2017 r. Kara grzywny w kwocie 300 złotych uiszczona została w dniu 20 lipca 2015 r., a środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych wykonany został w dniu 7 lutego 2016 r.

Zgodnie z obowiązującym w dacie orzekania obu Sądów w niniejszej sprawie art. 76 § 1 k.k., skazanie na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby, natomiast stosownie do art. 76 § 2 k.k., jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę, środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania.

Wobec powyższego nie ulega wątpliwości, że w myśl art. 76 § 1 i 2 k.k., w dniu 16 listopada 2017 r. nastąpiło z mocy prawa zatarcie skazania B. J. ze sprawy o sygn. akt VI K [...] bowiem w tym dniu upłynął okres 2 lat próby i dodatkowych 6 miesięcy i przed tym terminem została w całości wykonana też grzywna i orzeczony środek karny. Co więcej, nie zaistniały okoliczności wskazane w art. 75a k.k., które mogłyby zmodyfikować długość okresu niezbędnego do zatarcia skazania.

Zgodnie natomiast z art. 106 k.k., z chwilą zatarcia skazania uważa się je za niebyłe; wpis o skazaniu usuwa się z rejestru skazanych. Oznacza to, że od momentu zatarcia skazania wynikające z tej okoliczności skutki przestają działać na przyszłość. B. J. od daty zatarcia skazania, tj. od dnia 16 listopada 2017 r. przywrócony zatem został status osoby niekaranej. W niniejszej sprawie, zarówno w dacie skierowania w dniu 16 listopada 2017 r. aktu oskarżenia, jak i następnie w

dacie orzekania Sądów obu instancji, B. J. pozostawał osobą niekaraną, a zatem brak było podstaw do uznania, że zostały spełnione warunki do ponoszenia przez niego surowszej odpowiedzialności karnej z art. 178a § 4 k.k. Zarzucany mu czyn, popełniony w dniu 24 września 2017 r., w dacie orzekania Sądów obu instancji, które miało miejsce po zatarciu uprzedniego skazania, wyczerpywał jedynie znamiona występku określonego w art. 178a § 1 k.k.

Wobec powyższego należy zgodzić się z argumentacją skarżącego, że Sąd Okręgowy w K. procedował z rażącym naruszeniem art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., skutkującym w efekcie rażącym naruszeniem konkretnych, wskazanych w zarzucie, przepisów prawa karnego materialnego. Zgodnie z art. 433 § 1 k.p.k. Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego, a w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to przewiduje. W przedmiotowej sprawie apelacja od wyroku Sądu pierwszej instancji została wniesiona osobiście przez oskarżonego, na jego korzyść i dotyczyła orzeczenia o karze. W takim przypadku Sąd drugiej instancji nie był związany jedynie granicami podniesionych w niej zarzutów. Jednym z określonych w ustawie przypadków, nakazujących wyjście poza granice zaskarżenia jest sytuacja, o której mowa w art. 440 k.p.k., który stanowi, że orzeczenie podlega zmianie na korzyść oskarżonego albo uchyleniu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jeżeli jego utrzymanie w mocy byłoby oczywiście niesprawiedliwe. Taka sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie, albowiem wyrok Sądu pierwszej instancji w dacie jego wydania był nieprawidłowy i jego utrzymanie w mocy byłoby oczywiście niesprawiedliwe.

Brak uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego utrudnia wprawdzie poznanie, czy kwestia kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu stanowiła przedmiot rozważań tego Sądu poza granicami zaskarżenia. Nie zmienia to jednak faktu, że w efekcie nienależycie przeprowadzonej kontroli odwoławczej, doszło do utrzymania w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji obarczonego rażącym naruszeniem art. 178a § 4 k.k., poprzez niesłuszne jego zastosowanie. Jak już wyżej wskazano, będący przedmiotem rozpoznania czyn oskarżonego wyczerpywał jedynie znamiona występku z art. 178a § 1 k.k. i li tylko ten przepis winien stanowić podstawę skazania i wymierzenia kary.

Stwierdzone uchybienie niewątpliwie zaliczyć należy do rażących i mających istotny wpływ na treść wyroku, a w szczególności na zakres odpowiedzialności i wysokość wymierzonej B. J. kary oraz orzeczonego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych. Z tych względów, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Ponownie rozpoznając sprawę w postępowaniu odwoławczym Sąd ten uniknie uchybień będących podstawą uwzględnienia kasacji i rozpozna ją zgodnie z obowiązującym prawem procesowym i materialnym, mając również na uwadze okoliczności wskazane końcowo przez skarżącego, a mianowicie wydania przez Sąd Rejonowy w L. wobec B. J. wyroku łącznego w dniu 8 maja 2018 r. w sprawie II K [...], obejmującego węzłem kary łącznej kary pozbawienia wolności i środki karne orzeczone wyrokiem wydanym w przedmiotowej sprawie o sygn. II K [...] i wyrokiem wydanym przez Sąd Rejonowy w L.-Zamiejskowy VI Wydział Karny w U. w dniu 26 października 2017 r. w sprawie o sygn. VI K [...], a także odbycia/wykonania przez skazanego kary łącznej.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[as]